

c. Zprávy z muzeí

Výstavy Národního muzea v Lobkovickém paláci Praze (leden–prosinec 1999)

Filip II. a jeho doba (1556–1598) v českých sbírkách 20. 1. – 28. 2. 1999, Velký sál Lp.

Španělský král Filip II. je v české historiografii postavou poměrně kontroverzní. Protišpanělská legenda, která se v Čechách rozšířila zejména za romantismu a již se dostalo popularity také díky mistrovským uměleckým dílům, jako je Schillerův Don Carlos či stejnojmenná opera G. Verdiho, přežila na poli historie prakticky dodnes. Výstava, uspořádaná v Lobkovickém paláci ve spolupráci se Španělským velvyslanectvím, byla věnována čtyřstému výročí úmrtí tohoto významného panovníka. Její autor, Dr. Pavel Štěpánek, se pokusil jak o panovníkovu rehabilitaci, tak i o připomenutí vlivu španělské kultury v předbělohorských Čechách.

Španělský vliv na české prostředí byl značný. Císař Rudolf II. strávil jako dítě osm let na dvoře Filipa II., kde také mj. byl vzbuzen jeho zájem o umění a alchymii. Nábožensko-filozofickou linii španělského vlivu pak zprostředkovala jednak papežská kurie, jednak náboženské řády – především jezuité, kteří přišli do Čech ve stejné době, kdy Filip II. nastoupil na trůn. Jednoznačně katolickou orientaci českých zemí pak prosazovala tzv. „španělská strana“, složená z českých katolických šlechticů z převážně velmi mocných a bohatých rodů, jako byli Pernštejnové, Rožmberkové, Lobkowiczové či moravští Dietrichštejnové. Ti se stali nositeli španělských zvyků a kultury

v českém prostředí. Projevy tohoto trendu lze sledovat v módě (vystaven byl ženský živůtek a soubor kožené obuvi). Vše španělské bylo ve své době ztotožňováno s „výjimečným“, „přepychovým“ a „exotickým“.

Důraz výstavy byl v první řadě položen na samu postavu španělského krále. Vystaveny byly portréty Filipa II. a členů jeho rodu (grafické listy, kachle, medaile s vyobrazením mj. císaře Karla V. a jeho manželky Isabely Portugalské, Maxmiliána II. či Rudolfa II.), události a osobnosti jeho doby dokreslovaly ukázky uměleckého řemesla – nábytek, keramika, sklo, numismatika, zbraně, textilie... Přihlédnuto bylo také k italským umělcům, které si španělský král přizval k výzdobě symbolu své vlády a vůbec celé říše, paláce a kláštera El Escorial u Madridu.

Vystavené exponáty pocházely výhradně z českých sbírek. To bylo sice jistým limitem možnosti ukázat španělsko doby Filipa II. v celé jeho komplexnosti, na druhou stranu to však potvr-

dílo obsáhlost a rozmanitost českých sbírkových fondů. Ucelenost projektu pak potvrdilo vydání podrobného katalogu a zejména uspořádání dvou denního sympozia, které bylo věnováno jak dějinám a politickému významu Španělska v druhé polovině 16. století, tak jeho vlivu na poli kulturním. Vždyť v této době přicházely právě ze Španělska zakázky takovým malířům, jako byl Tizian, El Greco či Hieronymus Bosch.

Španělský kulturní vliv v předbělohorském období zasáhl různým způsobem prakticky všechny vrstvy obyvatelstva v našich zemích. Přesto bývá dosud opomíjen. Výstava Filip II. a jeho doba je proto výjimečným projektem, který se pokusil tuto periodu našich i světových dějin doplnit. *Hedvika Novotná*

Architekt Josef Mocker a kapitula vyšehradská

ke 100. výročí úmrtí Josefa Mockera
29. 3. – 9. 5. 1999, Velký sál Lp

Autor výstavy: PhDr. Denko Čumlivski

Komisari výstavy: JuDr. Jan Kotous,

PhDr. Magdaléna Rychlíková

Výtvarné řešení: Jan Duspěva

Výstava, kterou ve spolupráci s Národním muzeem připravila Královská kolegiální kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě a Státní ústřední archiv v Praze, byla uspořádána ke 100. výročí úmrtí Josefa Mockera (1835–1899), restaurátora středověkých stavebních památek a předního tvůrce české novogotiky. Podle jeho návrhů byl postaven chrám sv. Ludmily či dostavěna katedrála sv. Víta v Praze, restaurovány hrad Křivoklát, Konopiště a Karlštejn, chrám sv. Barbory v Kutné Hoře aj. Pro Vyšehradskou kapitolu uskutetnil Mocker v letech 1885–1903 přestavbu kapitulního chrámu sv. Petra a Pavla.

Celý projekt spadá do období mimořádného vzestupu Vyšehradské kapituly, které se datuje od 70. let 19. století do 1. desetiletí století 20. V této době vznikly na Vyšehradě nové kapitulní rezidence, bylo zde vybudováno národní pohřebiště a opravena románská rotunda sv. Martina. Podnět k přestavbě kapituly v „gotickém“ slohu vzešel od vlastenecky smýšlejícího vyšehradského probošta Václava Štulce (1818–1887). Hlavním úmyslem při přebudování kapituly bylo odstranění barokního pláště a maximální navrácení vzhledu z doby „otce vlasti“ Karla IV. Za tímto účelem pak Štulc oslovil Josefa Mockera, který již byl v té době uznávaným restaurátorem a předním tvůrcem české novogotiky. V Mockrově úpravě byla zachována vrcholně středověká podoba kostela jako baziliky jihofrancouzského typu, v průčelí byly připojeny dvě věže. V návrhu interiéru nového chóru a hlavní lodi se inspiroval architekturou postranních lodí, pocházejících ze 14. století, čímž vytvořil z interiéru kostela harmonický celek.